

Nr 181.

Av herr **Lauren** m. fl., *angående revision i vissa avseenden av lagen om allmän pensionsförsäkring.*

De anmärkningar, som tid efter annan framkomma mot tillämpningen av vår lag om folkpensionering, visa, att de förhoppningar, som år 1913 knötos till lagen ej gått i fullbordan. Att dyrtiden nedsatt pensionernas köpkraft kan ej läggas lagen till last men sättet för dess tillämpning blev på många håll ej det väntade. Beslutanderätten om pensionstilläggen, införda för att förstärka pensionerna till de mest behövande, skulle ligga ute hos pensionsnämnderna, som förutsattes äga bästa kännedom om sökandenas behov och deras förvärvsmöjligheter. Tillämpas nu dessa bestämmelser så att nämnderna besitta denna rätt? Svaret blir nekande, ty genom pensionsstyrelsens sätt att dirigera ombudsverksamheten har i verkligheten beslutanderätten överflyttats från nämnderna till styrelsen. Inskränkte sig detta till enstaka fall och där ombudet funnit skäl att ingripa i nämndens beslut, vore ej något att säga om saken, ty likformighet måste finnas, men då tendenser tyda på att styrelsen vill tillvälla sig makten bör detta hindras.

Enbart på grund av egen åsikt kan styrelsen ej ändra ett nämndsbeslut. Men om styrelsen finner ett dylikt beslut strida mot lagen eller styrelsens praxis kan ärendet återförvisas till nämnden för ny behandling och styrelsens ombud, som förut delat nämndens åsikt, erhåller order att besvära sig, därest ej nämnden böjer sig för styrelsens vilja. Då ärendet sålunda »besvärsvis» dragits inför styrelsen beslutar denna i detsamma.

Ett typiskt exempel på styrelsens sätt att därvid underkänna nämnds kompetens relateras i nr 10 av Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen för år 1926, referat nr 98. Pension och pensionstillägg hade sökts för en lungsjuk hustru och nämnden biföll ansökningen samt beräknade mannens inkomst till 315 kronor. Ärendet återförvisades till nämnden under motivering, att inkomstberäkningen var för låg och anmärktes därvid, att det kunde starkt ifrågasättas huruvida ej inkomsten borde beräknas så hög att hustrun vore utesluten från pensionstillägg. Nämnden vidhöll — ett år hade under tiden gått — ej blott sitt beslut att hustrun vore berättigad till tillägg utan nedsatte även inkomstberäkningen för mannen, som under tiden blivit

sämre, till 185 kronor. Styrelsens ombud vitsordade riktigheten av nämndens uppfattning men överlämnade ärendet »besvärsvi» till styrelsen, som med 4 röster mot 3 underkände nämndens och ombudets åsikter och beräknade mannens inkomst till 315 kronor.

I sitt yttrande i ärendet framhåller generaldirektören, som jämte två byråchefer utgjorde minoriteten, det betänkliga i att nämndens mening underkändes, då denna tvivelsutan genom personlig kändedom om vederbörandes förvärvsmöjligheter bättre kunde bedöma ärendet, samt anser att, oavsett den fara för misstag varigenom sökandes rätt kränkes och den försening det medför, ett dylikt förfaringssätt slappar ombudens och nämndernas ansvarskänsla, då de finna att de utredningar angående svarbedömliga och praktiska frågor, på vilka de kanske nedlagt ett stort arbete, underkännas av pensionsstyrelsen på skäl, som te sig mer eller mindre verklighetsfrämmande.

I detta yttrande kunna nämnderna instämma, och ej sällan böja de sig hellre för styrelsens mening för att få ett ärende avgjort utan alltför lång tidsutdräkt, då de veta att i allt fall styrelsens mening ändå blir den bestämmande, än de fortsätta med att hopplöst vidhålla en som de anse rättvis mening.

Att granskningsrätten bör ligga hos styrelsen är ju självklart men lika klart förefaller det vara, att när den blir för teoretisk-juridisk och tar sådana former, som här relaterats, bör förhållandet ändras. Ty dessa fall, som utvisa huru 1. och 4. styckena i 30 § av lagen tolkas, äro ej sällsynta utan förekomma tvärtom i mycket stor utsträckning, särskilt i fråga om sjukhjälp, varvid många gånger begäres att en nämnd skall veta, huru ofta och huru länge en pensionssökande skall bli sjuk under de närmaste tre åren. Lämpligt kunde vara att därest ej ombud besvärat sig i ärende återförvisning ej finge ske. Härigenom skulle en massa onödig skriftväxling bringas ur världen och nämnderna kunde i lugn och ro egna sig åt sitt arbete. Däremot kunde t. ex. efter ett år undersökning få påkallas beträffande verkliga inkomster och hälsotillstånd, vilket i sin ordning skulle sporra nämnderna till större noggrannhet.

Bestämmelserna i 9 § första stycket stadgar nedsättning av pensionstillägg bl. a. under b) för den, som genom tredska eller uppenbar försumlighet ej fullgjort avgiftsplikten. Härvid synes styrelsen tolka denna bestämmelse väl snävt, isynnerhet om man tar i betraktande att lagen är föga känd. Där fattigdom är orsaken, borde ej tredska tagas som intäkt för en nedsättning av pensionstillägget med 10, 15 eller 20 kronor, som ofta sker mot nämndernas bestridande.

Ofta förekommer att gamla tjänare och arbetare få bo kvar i en lägenhet, åtnjuta andra naturaförmåner eller erhålla kontant ersättning för ett arbete, som ej har något egentligt värde, allt som ett slags ersättning för längre

eller kortare tjänst. Då dessa förmåner, som skola beräknas till sitt värde, minska pensionstilläggets storlek börjar husbonden-arbetsgivaren även dra in på dessa understöd eller debitera förmänstagaren vad han fått. Att sådan fordran efterskänkes, om ej förr så vid ett dödsfall, är klart men man har med detta velat hjälpa tjänaren till högre tillägg. För att förebygga missbruk i detta fall borde måhända dylik inkomst, då den ej kan betraktas som säker, beräknas något lägre än annan.

31 § pensionslagen stadgar att pension utgår från den dag rätt till pension inträtt och i 2 § sättes denna dag till senast vid fyllda 67 år. Detta tillämpas emellertid icke. Om en person, som fyllde 67 år 1924, söker avgiftspension i januari 1927, erhåller han ej sådan varken för den tid under 1924, då han var 67 år fyllda eller för år 1925 utan först från och med 1926. I ett försäkringsbolag är beloppet ej preskriberat förr än efter tio år och ordet »lyftats» i sista stycket av 32 § bör ej betyda detsamma som »sökts».

Några större belopp rör detta sig ej om men många fall förekomma då personer ha arbete till 70 år och därutöver och tro att de därför ej äro ens avgiftspensionsberättigade samt underlåta att lämna in ansökan. För dem betyda dock några tiotal kronor så pass mycket att ändring i tillämpningen av dessa lagrum bör ske.

Pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet avser att förebygga det personer skola falla pensionsförsäkringen till last. I regel nekas dock sjukvård till den, som genom medlemskap i sjukkassa tillförsäkrat sig sjukpenning av sådan storlek, att han ej blir berättigad till pensionstillägg även om sjukdomen blir varaktig. Då denna längre sjukhjälp åstadkommes genom kommuns bidrag till sjukkassas verksamhet, bör detta ej utestänga rätt till sjukvård.

Det anförda berör visserligen endast några detaljer av pensionslagens tillämpning och det kan invändas, att kravet på avhjälpandet av vad som här ansetts vara brister endast berör smärre saker. Detta medgives, men den formella tolkningen får ej bli huvudsak och om, som här påvisats, sådan tolkning är till förfång för den enskilde, bör rättelse ske. Underkännas tid efter annan nämndernas utredningar, slappas deras intresse och arbetet blir lidande. Månheten om lagens anseende bjuder då att en revision av ifrågavarande bestämmelser kommer till stånd.

På grund härav hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en revision av lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 må komma till stånd och därvid tagas under övervägande,

dels på vad sätt större befogenhet kan lämnas pensions-

nämnderna i avseende å bestämmandet av pensionssökandes rätt till pensionstillägg, hans inkomst samt avdrag för inkomst av förmån, som har karaktär av gåva;

dels att avgiftspension måtte utgå från fyllda 67 år även om ansökan därom gjorts senare än året näst efter det, under vilket pensionsåldern uppnåtts;

samt dels att sjukvårdande verksamheten utsträckes även till den, som till följd av medlemsskap i sjukkassa icke beräknas komma att falla pensionsförsäkringen till last beträffande pensionstillägg.

Stockholm den 21 januari 1927.

Erik Laurén.

Ernst Göranson.

*C. O. Johanson,
Huskvarna.*

Albert Johansson.

Sven Persson.

Joh. G. Svensson.

N. E. Nilsson.
